

Ročná správa o riešení projektu za rok 2020

Názov projektu

Evidenčné číslo projektu

APVV-18-0032

Mytologické predstavy o svete v naratívnych prameňoch na Slovensku v systéme slovanských jazykových a kultúrnych vzťahov

Zodpovedný riešiteľ **Mgr. Svetlana Vašíčková, PhD.**Príjemca **Slavistický ústav Jána Stanislava SAV**Začiatok riešenia projektu **01.07.2019**Koniec riešenia projektu **30.06.2023**

ROZBOR RIEŠENIA PROJEKTU (max. 10 strán)

Uvedte podľa nasledujúcej záväznej osnovy:

- 1. Postup prác pri riešení projektu u príjemcu, ako aj spolupríjemcu podpory APVV vzhľadom na harmonogram riešenia projektu**
- 2. Rozbor výsledkov riešenia vzhľadom na stanovené ciele**
- 3. Zoznam výstupov a prínosov projektu za posledný rok – uvedte v prílohe – formulár Výstupy a prínosy projektu za rok/obdobie (kópie deklarováných výstupov sa neprikladajú, je možné uviesť internetové odkazy na uvedené výstupy)**
- 4. Upresnenie harmonogramu prác a cieľov na nasledujúci rok**

↓↓

Postup prác s rozborom výsledkov z roku 2020

V roku 2020 sa projekt riešil podľa plánovaných aktivít a harmonogramu napriek zmenám v zložení riešiteľského tímu. Všetky zmeny vykonané v riešiteľskom kolektíve projektu boli riadne zdôvodnené v dokumentoch, prijaté a schválené agentúrou APVV 29.4.2020 a 3.6.2020, o čom svedčí aj záznam v projektovej dokumentácii na príslušnej karte.

Práce na projekte sa realizovali v súlade so zameraním projektu aj napriek ťažkostiam, ktoré spôsobila pandémia COVID-19. Táto pandemická situácia ovplyvnila predovšetkým realizáciu naplánovaných výskumov v pamäťových inštitúciách na Slovensku a v zahraničí. Nebolo

možé urobiť predovšetkým rešerš jednotlivých zdrojových dokumentov, ktoré nie sú prístupné formou internetových databáz, obmedzili sme sa najmä na už získané materiály z počiatočných našich výskumov v roku 2019 a tiež na digitalizované materiály uložené v databáze rukopisných textov v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV. Tu treba zdôrazniť, že práve elektrónická (digitalizovaná) databáza rukopisov vznikla v rámci riešenia iného projektu podporeného agentúrou APVV v rokoch 2015-2019 (č. projektu APVV-14-0029 „Cyrilské písomníctvo na Slovensku do konca 18. storočia“). Ukázalo sa, že aktuálne riešený projekt prirodzene nadväzuje na úspešne riešený projekt APVV-14-0029, a tak tím projektu kontinuálne využíva získané pramenné zdroje.

Vzhľadom na vytýčené ciele projektu sa v roku 2020 podarilo uskutočniť heuristický výskum viacerých prameňov, ktoré poskytli relevantné informácie k formulovaniu čiastkových výsledkov. Tie sa publikovali nielen v plánovaných vedeckých štúdiách S. Šašerinovej (Vašíčkovej) s názvom „K problematike výskumu a publikovania písomných pamiatok“ (Slavica Slovaca 2020, roč. 55, č. 3, s. 494-498), v ktorej sa podáva prehľad výskumov zameraných na pramene mytologickej povahy z prostredia Podkarpatskej Rusi (dnešná Zakarpatská oblasť Ukrajiny). Druhá štúdia od K. Žeňuchovej (Dialektický slovník bošácky Ľudovíta V. Riznera ako nevyčerpatel'ný prameň etnolingvistických výskumov. In Slavica Slovaca 2020, roč. 55, č. 3, s. 408-416) rieši problematiku obsahovej a jazykovej stránky rukopisného prameňa Riznerovho slovníka, ktorý okrem iného obsahuje terminológiu zameranú na právo, spravodlivosť, mytológiu a predstavy o najstaršom fungovaní spoločenstva Slovákov. Jednotlivé štúdie sú dostupné verejnosti na internetovej stránke časopisu: S. Šašerina na odkaze: http://slavu.sav.sk/casopisy/slavica/2020_3/posekane/saserina.pdf a K. Žeňuchová na odkaze: http://slavu.sav.sk/casopisy/slavica/2020_3/posekane/zenuchova.pdf.

V súvislosti s napĺňaním cieľov projektu sa podarilo uskutočniť vydanie kolektívnej knižnej práce s názvom „Bohorodička v kultúrnych dejinách Slovenska: Slziaci klokočovský obraz Patrónky Zemplína“. Knižná práca poukazuje na výsledky interdisciplinárnych výskumov vzťahu identity a religiozity založenej na uctievaní svätých predmetov, najmä ikon na Slovensku. Prináša nové doteraz neznáme i nepublikované pohľady a zistenia, ktoré opisujú dejiny zázraku slzenia klokočovskej ikony a pôvod úcty k tejto relikvii na Slovensku. V publikácii sa určujúcim východiskom výskumu stala demytologizácia javov opierajúcich sa o výklad pôvodu tohto predmetu v kontexte s vnímaním tradovanej pamäti. Prvky tradovanej ľudovej pamäti sú však neoddeliteľnou časťou aj oficiálnych archívnych dokumentov, ktoré sú späté so zázračnými udalosťami, náboženskými predmetmi a miestami zázrakov a nesú v sebe rozličné stupne povedomia o pôvode a stabilite práva a spravodlivosti založených na etickej interpelácii pôvodu zázraku a úcty. Knižná publikácia predkladá mariánsku úctu ako symbol slovenskej spoločnosti, ktorá sa s ňou identifikuje bez ohľadu na svoj politický či ideologický vývin, lebo je potvrdením historickej pamäti spoločenstva a jeho práva na ochranu a spravodlivosť. Do knižnej publikácie prispela väčšina riešiteľov projektu (E. Brtáňová, Š. Marinčák, S. Šašerina, P. Zubko a P. Žeňuch, ktorý je aj hlavným autorom a editorom publikácie). Okrem riešiteľského tímu do publikácie svojimi pohľadmi na akcentovanú

problematiku prispeli aj ďalší slovenskí výskumníci i bádatelia zo zahraničia (Maďarsko, Poľsko, Bulharsko a Ukrajina). Celý text monografie, ktorej tlačaná verzia vyšla vo vydavateľstve VEDA v SAV, je k dispozícii aj na internetovom odkaze: http://slavu.sav.sk/publikacie/bohorodicka_2020_ebook_web.pdf.

Spresnenie cieľov a postupu prác na rok 2021

V roku 2021 sa uskutoční excerpovanie a transliterácia prameňov, ktoré má riešiteľský tím k dispozícii z elektronickej databázy uloženej v SÚJS SAV. V prípade zlepšenia pandemickej situácie sa uskutočnia plánované výskumy v pamäťových inštitúciách, najmä v archívoch v Rusku, na Ukrajine a v Česku. Tento výskum je nevyhnutný práve pre prípravu edície textov do plánovanej kolektívnej monografie pramennej antológie naratívov.

V rámci publikačnej činnosti sa pripraví tri vedecké štúdie, ktoré sa odovzdajú na publikovanie vo vedeckých periodikách na Slovensku. V prípade, že sa uskutoční Tretí kongres slovenských slavistov plánovaný v roku 2021, zúčastnia sa ho vybraní riešitelia projektu, ktorí prezentujú aj svoje výskumy v tematickom okruhu podľa svojho zamerania.

